

Metropol Gölgesinde bir köy
19. yüzyılda Birunabad (Bornova)
OlcaY PULLUKÇUOĞLU YAPUCU¹

Bornova günümüzde, geçmişten çok farklı nedenlere İzmir'in gelişmiş bölgelerinden biri olmuştur. 19. yüzyılın başlarında Osmanlı arşiv belgelerinin dilinde “köy” olarak tanımlanan Bornova yüzyılın ortasından itibaren yenilenen ulaşım sisteminin bir parçası olarak değişmeye başlamıştır. Dönemin genel sosyal ekonomik ve siyasi ortamında yenilenmenin temel prensip olarak görüldüğü ortamında tarımsal üretim ve bereketli toprakları dışında özelliği ile göze çarpmayan ve uzun yüzyıllar çok değişmeyen bir yerleşimin özellikle kentleşme ve büyüme alanında geçirdiği süreç ilgi çekicidir. Ulaşım sisteminin bütün dünyada olduğu gibi Osmanlı ülkesinde de yerleşimlerin kaderini etkilediği gözlemlenir, Bornova'nın 19. yüzyıldaki ilk yenilenme gerekçesi de bu nedenle ortaya çıkmıştır. Çalışma kentin değişimi ve değişimin nedenlerini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bereketli topraklara sahip, farklı bir demografik yapısı olan küçük bir Osmanlı köy/kasabasının 19. yüzyıl boyunca bölge tarihinin önemli olaylar ve olgularının da etkisiyle değişimi de değerlendirilecektir. Çalışmanın kaynakları Osmanlı Arşivi Belgeleri, yabancı seyyahların gözlemleri ve Bornova ile dolaylı ilgili çalışmalardır.

Anahtar sözcükler: Birunabad, Bornova, Levanten, Demiryolu, Modernleşme

¹ Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Bornova İzmir Türkiye